

Brückmann, K.

A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG
TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁRÜGYÉNEK LEGKÖZELEBBI FELADATAI

A Német Demokratikus Köztársaság tudományos könyvtárainak, akárcsak minden tudományos intézménynek legközelebbi feladatait világosan meghatározta Németország Szocialista Egységpártjának /NSzEP/ V. Kongresszusa. A termelődő további fejlesztésének egy új, a munkásosztállyal szoros szövetségben álló értelmiség kialakításának és a régi polgári értelmiséggel való barátságos viszony megerősítésének érdekében az V. Pártkongresszus a tudomány számára a következő alapvető feladatokat állapította meg határozatában:

a/ "Az oktató- és kutatómunka tudományos színvonalát a tudomány és technika legkorszerűbb állásának megfelelő fokra kell emelni.

b/ Az egész oktató- és kutatómunkának szoros kapcsolatban kell állnia a szocialista gyakorlatunkkal és aktívan támogatnia kell a munkásosztálynak, a dolgozó parasztságnak és az értelmiségnek a szocialista népgazdaság további fejlesztéséért vívott harcát.

c/ Reakciós elméletekkel és a kispolgári tudománytalan nézetekkel szemben érvényre kell juttatni a tudományos szocializmus eszméit." *

Hangsúlyozni kell, hogy az V. Pártkongresszus a tudományos könyvtárak dolgozóinak számára e három alapfeladat köré a követelmények egész sorát csoportosította. Csak abban az esetben képesek a tudományos könyvtárak e feladatok megoldásához hozzájárulni, ha munkatársaik minden intézkedésüknél figyelembe veszik az érlelődő fejlődés előfeltételeit, ami annyit jelent, hogy intézkedéseiket tudományosan megindokolják, és végrehajtásuk során a meggyőzést tekintik tevékenységük fő módszerének. Ennek során vitába kell szállni a revizionizmus, dogmatizmus és szubjektivizmus minden jelenségével a tudományos könyvtárügy területén.

A közölt szöveg kivonat a Staatsekretariat für Hoch- und Fachschulwesen /Felső- és Szakoktatásügyi Államtitkárság/ tudományos könyvtár, muzeumi és tudományos kiadványok osztálya vezetőjének 1959. február 6-án Berlinben és 1959. március 13-án Lipcsében a tudományos könyvtárak igazgatói előtt tartott beszámolóiból.

* Németország Szocialista Egységpártja V. Kongresszusának határozata. /Berlin, 1958, 75. oldal./

A tudományos könyvtárak igazgatóitól és többi felelős funkcionáriusától meg kell követelni: egész munkásságukat mindig annak a szempontnak a világánál szervezzék meg, hogy az állam a szocialista építés legfőbb eszköze. Ennek során figyelemmel kell lenniük arra, hogy azok a magasabbrendű feladatok, amelyek megoldása - különösen az V. Pártkongresszus után - a tudományos könyvtárakra vár, megfelelnek a tudományos könyvtárak munkatársai megváltozott tudatának és egyre fokozódó tevékenységének. E feladatok megoldása körültekintő türelemmel és differenciáltan, elvűséggel és rugalmassággal gyakorolt könyvtárpolitikát kíván.

E politikai feladatokat az NDK felső- és szakoktatásügyének további szocialista átalakításáról kiadott 1958. február 13-i utasítás foglalja össze.

Az utasítás 1. fejezete szerint a Staatsekretariat feladata "valamennyi tudományos könyvtár egységes politikai, műszaki, tudományos és pedagógiai irányításának biztosítása és a tudományos könyvtárak alapvető kérdéseinek szabályozása."

Ennek a feladatnak állandó szem előtt tartása mellett ki lehet különbölni a tudományos könyvtárak munkájában még meglévő praktikizmust, "kisipari" módszereket és ösztönösséget.

A tudományos könyvtárak egységes politikai vezetése azt jelenti, hogy a tudományos könyvtárak felelős igazgatói a társadalmi szervezetek vezetőivel szorosan együttműködnek és sok olyan kérdést tanácskoznak meg velük, amelyeket eddig egyedül döntöttek el. Ezáltal erősödik a tudományos könyvtárak állami vezetésének felelősségtudata és a vezetők az V. Pártkongresszus által kijelölt vonalnak megfelelő döntéseket tudnak hozni.

Minél szorosabb együttműködésük a párt, a szakszervezet és az ifjusági szövetség vezetőségével, annál könnyebb lesz ezt megvalósítaniuk. Ebben az összefüggésben az a döntő szempont, hogy a tudományos könyvtárban a politikai és szakmai tevékenység irányításának formáit és módszereit egyszerűen, világosan és áttekinthetően alakítsák ki, hogy ezáltal mind a könyvtár valamennyi dolgozója, mind látogatói a vezetés munkáját megérthessék, helyesen értékelhessék és vele szemben a szükséges kritikát is gyakorolhassák.

Walter ULBRICHT egyszer azt mondta, ha a vezetés elhanyagolja a politikai feladatok kidolgozását, viszont mindent aprólékosan elír, s így nem ad munkatársainak teret a gondolkodáshoz és az egyéni kezdeményezéshez, akkor a munka nagymértékben elbürokratizálódik, nehezebbé válik; az ilyen vezetés hátráltatja a kitűzött feladatok végrehajtását.

Ez a valamennyi tudományos könyvtár számára fontos utmutatás különösen nagy jelentőségű osztályunk munkája szempontjából. Eddig a Staatsekretariat könyvtári osztálya csak hiányosan világította meg a tudományos könyvtárak feladatait. Ám a szocialista felsőoktatási politikának ez a meg nem felelő kifejtése és a tudományos könyvtárak területén való elégtelen alkalmazása azt eredményezte, hogy a tudományos könyvtárakban a politikai munkát gyakran "utánkullogó politikának" jelölték meg. A tapasztalatok azonban arra tanítanak, hogy a tudományos könyvtár sokkal gyorsabban reagál egyes politikai, gazdasági és kulturális eseményekre és hogy az osztály lebecsülte a tudományos könyvtárak jelentőségét az NDK tudomá-

nyos életében.

Ennek az volt az oka, hogy az osztály eddigi munkájából hiányzott a tervszerűség, a módszeresség és az alaposág. A tudományos könyvtárak politikai irányítását csak szórványosan végezték, mert nem volt világos politikai értékelésünk a tudományos könyvtárak helyzetéről.

Ez az állapot továbbá oda vezetett, hogy az osztály például elhanyagolta a tudományos könyvtárakban a kádermunkát. Sokat beszéltek ugyan arról, hogy a tudományos és könyvtárosi utánpótlás politikai és ideológiai nevelése a tudományos könyvtárak szocialista átalakításának egyik legfontosabb láncszeme; ezzel szemben vajmi keveset tett az osztály a könyvtárosképző intézményekben és a tudományos könyvtárakban a nevelőmunka megváltoztatása érdekében.

Tudományos és könyvtárosi utánpótlásunktól azt kívánjuk: hű legyen munkásparaszt államunkhoz, tisztelje a munkásosztályt és pártját, komolyan törekedjék a dialektikus materializmus elsajátítására, és munkája során való alkalmazására, végül pedig, hogy kiváló szakmai tudásra tegyen szert.

A felsorolt követelmények kielégítése végett határozott harcot kell vívnia a tudományos könyvtárak állami vezetésének és az osztálynak az utánpótlás elpolgáricosodásának irányzata ellen, ki kell küszöbölnie az utánpótlásnak sok anyagi kérdésben megnyilatkozó kispolgári nézeteit, valamint azt a zavaros állásfoglalást, amely fiatal kartársnőink és kartársaink részéről a társadalmi és egyéni érdekek ütközésének eseteiben tapasztalható.

Vitán felül áll, hogy a multban az osztály és számos tudományos könyvtár vezetésének nem kielégítő munkája folytán munkatársaink - különösen pedig a fiatal káderek-- szocialista öntudata csak lassan fejlődött és nem tartott lépést a haladás általános ütemével.

Az osztály azt a feladatot állítja a tudományos könyvtárak vezetősége elé, hogy a társadalmi szervezetek vezetőségével együttműködve nagyobb távlatban tisztázza a következő és ezekhez hasonló alapvető politikai és ideológiai kérdéseket:

1. A reális külpolitikai erőviszonyok és a szocialista tábor fölénye.

Ennek során meggyőződen be kell bizonyítani a szocializmus és a béke összefüggését és annak realitását, hogy a háborúk elkerülhetők. Éppen a legutóbbi időben számos olyan esemény történt, amely alkalmas arra, hogy helyesen mérlegelhesük az erőviszonyokat és a szocialista tábor fölényét. A szocializmus fogalmába tartozik a béke fogalma is; ezért a szocialista tábor növekedése, ereje, a gazdasági tervek teljesítése egyértelmű a béketábor növekedésével, erejével és az emberiség békevágyának beteljesedésével.

2. Az NDK szocialista távlatai.

Itt ki kell fejtenünk az ország gazdasági főfeladatának megvalósíthatóságát. Ehhez az V. Pártkongresszus bőségesen szolgáltatott anyagot és bebizonyította, hogy a társadalmi élet minden területén megnyilvánuló szilárdsága a Német Demokratikus Köztársaságot a német nép békeszerető erőinek bázisává tette. Ezeket a fontos kérdéseket a tudományos könyvtárakban és az azok dolgozóit képző főiskolákon nem kezelték elég életszerűen, érdekesen és vonzóan.

3. A nyugatnémet militarizmus agresszív jellege, a NATO-politika veszélyessége a egyben kilátástalansága.

A német békeszerződés tervezetében felvetett ilyen kérdéseket részletesen meg kell vitatni; türelmes, meggyőző munkával kell elérni valamennyi munkatársunk

aktivitásának latbavetését a békeszerződés megvalósulásáért. A tudományos könyvtárak minden dolgozójának meg kell értenie, hogy a béke fenntartásának ügye a német kérdés legfőbb tartalmi elemévé vált.

Az osztály ugyis értékeli a tudományos könyvtárakban a békeszerződés-tervezetről és az államszövetség kérdéséről jelenleg folyó vitát, hogy ezeket a kérdéseket még nem hozták eléggé kapcsolatba azzal a ténnyel, hogy ez a békeszerzőt demokratikus Németország ujjászületésének útja. Bőséges anyag áll rendelkezésre ahhoz, hogy a békeszerződés-tervezetről és a két német állam szövetségét célzó NDK-javaslatról tartalmaz értekezleteken és beszélgetéseken, minden összefoglalóval vitázni lehessen és hogy a tudományos könyvtárak minden munkatársát megnyerhessük e feladat megoldására.

4. A tudományos könyvtárak további szocialista átalakításának lényege.

A tudományos könyvtáraknak a munkás-paraszt hatalmat kell szolgálniuk és mint közművelődési intézményeknek sokoldalúan támogatniuk kell a munkásosztály harcát a szocializmus győzelméért. Ha a tudományos könyvtár - mint közművelődési intézmény - kielégítően meg akar felelni szerepének és munkájával hozzá akar járulni a szocializmus győzelméhez, akkor a tudományos könyvtárak állami vezetésének az eddiginél sokkal pontosabban meg kell határoznia a tudományos könyvtárak szerepét a nevelési folyamat egészében, a munkásosztály tudományos világnézetének terjesztésében és a szocialista erkölcs megszilárdításában. Meg kell határozni továbbá a tudományos könyvtáraknak, mint a műszaki és gazdasági fejlődés intézményeinek jelentőségét a szocialista államban.

E kérdésekről különösen a könyvtárak tudományos utánpótlását jelentő dolgozóknak kellene tanulmányokat írniuk; diplomamunkák és disszertációk témáiként el kellene fogadni e kérdéseket. A tudományos könyvtárak munkatársainak azt is fontolóra kellene venniük, miként lehetne a marxizmus-leninizmus egyes alapelveit, mint pl. a pártosságot vagy a következetes tervszerűséget a tudományos könyvtárügy egész vonalán és az egyes könyvtárak munkájában gyakorlatilag megvalósítani.

Meg kell vizsgálni továbbá a tudományos könyvtárak szerepét annak a feladatnak megoldásában, miként lehet összekapcsolni elméletet és gyakorlatot /gyakorlaton nem csupán a termelési tevékenységet értve/. Ebből a vizsgálatból fontos következtetéseket kell levonni a könyvtárak munkájára. Az eddiginél jobban figyelembe kell venni - a szocialista emberré nevelés vonatkozásában - a tudományos könyvtárak nevelői feladatát, mert ezáltal járul hozzá a tudományos könyvtár a dolgozó emberek öntudatának alakításához.

E fontos elvi kérdések tisztázásával olyan politikai légkört kell a tudományos könyvtárakban teremteni, amely hozzájárul ahhoz, hogy teljesítsük az V. Pártkongresszus követelményeit a tudományos könyvtárak szocialista átalakítását illetően.

Éppen ezért ajánlatos, hogy a tudományos könyvtárak vezetősége közreműködjen a felvetett alapkérdéseknek szabad véleménycsere és tudományos vita útján való tisztázásában. A tudományos könyvtárak tudományos munkatársai, könyvtárosai, munkásai és alkalmazottai meg fogják érteni: ezeknek az alapkérdéseknek a tisztázása segít hozzá bennünket annak felismeréséhez, hogy a béke megőrzéséhez meg kell szilárdítani az NDK-ban azokat a békére törekvő erőket, akiknek a szocializmus felépítése jelenti a béke legerősebb biztosítékát.

A következő hetek és hónapok folyamán ismertetni kell a tudományos könyvtárak munkatársai előtt az V. Pártkongresszus határozatában a tudomány számára lekövetelt alapvető feladatokat és határozott intézkedéseket kell tenni ezen feladatok megvalósítására.

Az első alapfeladat az o k t a t ó- és k u t a t ó t e v é k e n y s é g tudományos színvonalának a tudomány és a technika legkorszerűbb magaslatára való emelése.

A legégetőbb intézkedésnek látszik jelenleg a tudományos élet erőteljes fejlesztése a tudományos könyvtárakban.

A dialektikus materializmus tanulmányozására alakított tanulókörök, vagy könyvtártudományi témáknak a Deutsche Staatsbibliothek-ben és a Deutsche Bücherei-ben megvalósított módon való megtárgyalása teszik lehetővé a tudományos élet átfogó és sokrétű élénkítését. Ide tartozik a széleskörű tudományos eszmecsere és vita minden olyan politikai és tudományos kérdésről, amelyekkel a tudományos könyvtárakhoz fordultak és amelyeket ezeknek kell tisztázniuk.

E tekintetben különös figyelmet kell szentelni azoknak a fő- és szakiskolai könyvtáraknak, amelyek újonnan kerültek az Államtitkárság felügyelete alá. Általánosságban elmondhatjuk, hogy ezek a könyvtárak még nagyon fiatal intézmények, hiszen fő- és szakiskolai rendszerünk kiépítése során létesültek és még nem foglalják el az NDK tudományos könyvtárai sorában azt a helyet, amely ezeket az intézményeket megilletné. Sok főiskolai könyvtárban hiányoznak a tudományos káderek és még igen kevés a könyvtári munkaerő. A főiskolai könyvtárak fejlesztése nagyon eltérő módokon történt. Általában elismerték ugyan, hogy létrehozásuk szükséges, de gyakran nem kapták meg azt a támogatást és segítséget, mellyel tudományos könyvtári szerepüket minden tekintetben betölthették volna. Létezésük első idejében nagyon sok szakszerűtlen nézet merült fel fő- és szakiskolai körökben a könyvtárak fejlesztését illetően. Idővel azonban helyzetük megszilárdult és ma már a könyvtárak a maguk területén figyelemreméltó munkát végeznek.

Fontosnak tartjuk, hogy a fő- és szakiskolai könyvtárak feladatait még jobban s egyértelműbben körvonalazzuk és hogy az NDK tudományos könyvtárainak egész feladatköre világosan álljon a könyvtárak előtt, mert ezáltal jobban bevonhatjuk őket a feladatok megoldásába.

A tudományos élet fejlesztése érdekében fokozni kell a könyvtárak tudományos munkatársainak elméleti tevékenységét, hogy így tovább emelkedjék az NDK tudományos könyvtárainak nemzetközi tekintélye a könyvtártudomány területén. Értekezleteket és konferenciákat kell szerveznünk és ezeken egyértelműleg be kell bizonyítanunk az NDK könyvtártudományának förlényét Nyugat-Németországgal szemben.

Tervünk szerint nemsokára megszervezzük a szocialista országok tudományos könyvtárosainak nemzetközi konferenciáját, hogy ezen megtárgyaljuk a könyvtártudományi munka egyes kérdéseit és hogy alkalmasabb formákat találjunk a szocialista országok tudományos könyvtárainak együttműködésére. Előkészítő bizottságot alakítunk, ennek kell megoldania e nemzetközi konferencia tartalmi és szervezési feladatait.

Tervbe vettük továbbá, hogy kibővített igazgatói konferencia keretében jóváhagyjuk az NDK tudományos könyvtárügyének t á v l a t i t e r v é t,* miután minden könyvtárban vitára boosájtottuk és minden tudományos munkatársnak,

* L. lapunk e számának 43-52. oldalain

könyvtárosnak, munkásnak és alkalmazottnak lehetőséget adtunk javaslatai előterjesztésére, E jelentős dokumentum - elkövetkezendő munkánk terve - tartalmazza a tudományos könyvtárak szocialista intézményekké való eredményes átalakításának irányelveit.

A tudományos könyvtárak tudományos életének fejlesztését szolgáló másik intézkedés a t á r g y i k a t a l ó g u s kérdéseivel foglalkozó elméleti konferencia. E konferencián különösen a válogató katalógusok problémái tekintetében állást kell foglalni. Jó alkalmuk nyílik most a tudományos könyvtárosoknak, hogy idevágó témákkal jelentkezzenek annak bizonyítása végett, hogy meg tudnak felelni a tudományos színvonal emelését célzó követelményeknek. Tudvalevő, hogy éppen a tudományos utánpótlást jelentő munkaerők kívánják az ilyen konferenciákat, mert aktívan részt akarnak venni a további fejlődés valamennyi alapvető kérdéséről pl. a gyakorlattal való kapcsolatáról, a tudománytalan nézetek megcáfolásáról stb. folyó vitában. Az ilyen témákkal való foglalkozás útján világosan megmutatkozik a tudományos munka fokozására irányuló törekvésünk és feldolgozásuk hasznosan segíti a harcot a revizionizmusnak a tudományos könyvtárakban megjelenő minden formája, a semlegesség, az objektivizmus stb. ellen.

A tudományos könyvtárak törekvése a tudományos munka színvonalának emelésére megkívánja a s z a k b i z o t t s á g o k fokozott működését. Az osztálynak a multban megnyilvánult rendszertelen munkája vétkesen elhanyagolta a szakbizottságok jelentőségét a tudományos színvonal emelése tekintetében. De vajon nem a szakbizottságok-e a könyvtárakban a tudományos élet demokratizálódásának kifejezői s nem kimondott kötelességük-e az állami funkcionáriusoknak, hogy e bizottságokat felhasználják minden tudományos, könyvtári és technikai probléma és feladat megoldására? Néhány bizottság szeliden kimult, más bizottságok nem kaptak feladatokat, ismét mások több-kevesebb eredménnyel dolgoznak. Így állott elő az a helyzet, hogy minden szakbizottságot újjá kell szerveznünk.

Világos feladatokat kell kijelölnünk a szakbizottságok részére és olyan munkaterveket kell részükre összeállítani, amelyek összhangban állnak a tudományos könyvtárak távlati tervével. Szükséges az is, hogy a szakbizottságok munkáját ellenőrizzük és gondoskodjunk eredményeik hasznosításáról.

A jövőben meg kell akadályozni, hogy a szakbizottságok ne dolgozzanak, noha konkrét feladatokat kaptak. Meg kell változtatni a jelenlegi állapotot, amit a szórványszerű munka jellemez. Ezért javasoljuk valamennyi szakbizottság újjászervezését és azt, hogy a szakbizottságokat sokkal erősebb szálak fűzzék osztályunkhoz. E - nem nagy létszámú - bizottságoknak az osztály igazi demokratikus szerveivé kell válniuk és sok szakember bevonásával jelentős tudományos eredményeket kell felmutatniuk.

A bizottsági munka megjavítása együttjár a Wissenschaftlicher Beirat für die Fachrichtung Bibliothekswissenschaft / K ö n y v t á r t u d o m á n y i T a n á c s / tevékenységének kiszélesítésével. E tanácsadó testület az osztály jelentős támasza minden könyvtárügyi kérdésben. Különösen ki kell vennie a részét a könyvtárpolitika alapvető kérdéseinek tisztázásából és segítségére kell lennie az osztálynak abban is, hogy a tudományos könyvtárügy jelentőségét világosan körvonalazza. Ez nagy és felelősségteljes feladat, amit csak akkor lehet megoldani, ha a tanács az osztállyal szoros együttműködésben kidolgozza a tudományos könyv-

tárügy távlatait. A tanácsra és az osztályra is érvényes a Staatsekretariat azon kívánsága, hogy az egyes tudományos területek és tudományágak fejlesztése érdekében távlati terveket kell tudósokkal együtt kidolgozni, amelyek biztosítják az NDK-beli tudományos képzés és kutatótevékenység fölényét Nyugat-Németországgal szemben. Természetesen a tanács a szónak államigazgatási értelmében nem döntésre hivatott szerv, viszont ajánlásokat tehet, javaslatokat terjeszthet elő a tudományos munka fejlesztésére és utmutatást nyújthat súlyponti feladatok megoldásához. Ám az osztály csak akkor tudja feladatát jól teljesíteni, ha ezeket az ajánlásokat, javaslatokat és utmutatásokat nagyon komolyan veszi s igen gyorsan és megfelelő átütő erővel váltja őket tettekre. Tisztában kell lennie az osztálynak azzal, hogy az igazgatói konferencia mellett a tanács a legfontosabb testület, amely munkáját sokoldaluan támogatni képes.

Tervezzük azt is, hogy a tanács munkaprogramját kidolgozzuk a következő évekre. Ebben szerepelniük kell a könyvtártudomány nemzetközi állásáról pontosabb áttekintést nyújtó témáknak és intézkedéseknek is. Behatóan kell foglalkoznia a tanácsnak a csoportos kutatás lehetőségével és kutatási feladatok javaslatba hozásával. Fontos továbbá, hogy ez a testület a szakiskolai könyvtárak részére ujonnan szervezett tanácsadó testülettel /Beirat für Fachschulbibliotheken/ együttesen képviselje a szakiskolai könyvtárak igényeit a tudományos könyvtárügy keretein belül.

A Könyvtártudományi Tanács mellett szervezett /Beirat für Fachschulbibliotheken/ /S z a k i s k o l a i K ö n y v t á r i T a n á c s/ a főiskolai könyvtárak munkatársaiból áll. Ennek a testületnek kell majd különösen gondoznia a főiskolai könyvtárak sajátos problémáit. Van olyan elgondolás, hogy pl. a Gépipari Főiskola könyvtára patronálja a gépipari szakiskolák könyvtárait, vagy a Vegyészeti Főiskola könyvtára legyen felelős a vegyipari szakiskolák könyvtárainak irányításáért. Így válik lehetővé a könyvtári munka összehangolása minden szakterületen, valamint a fő- és szakiskolai könyvtárak egységes, tervszerű irányítása és vezetése.

A Staatsekretariat felügyelete alá került műszaki és közgazdasági fő- és szakiskolák különleges jellege szükségessé teszi, hogy e könyvtárak részére m u n k a k ö z ö s s é g e t alakítsunk. E munkaközösség egyik első feladatá-ként brigádot kellene kiküldenie a Vegyészeti Főiskola könyvtárába, hogy megvizsgálja a könyvtár működésének eredményességét a vegyipari program végrehajtásában.

Ennek során elsősorban olyan kérdéseket kell tanulmányozni, mint az állománygyarapítás összpontosítása e program érdekében, a könyvállomány feltárásának formái, az állomány használhatósága, munkaszervezés és intenzitás stb. A munkaközösség dolgozzon ki további tevékenysége alapjául szolgáló munkatervet. Az osztály fontos testületnek tekinti a munkaközösséget, segítségével szeretné belsőleg és külsőleg megszilárdítani a műszaki és közgazdasági főiskolák könyvtárainak munkáját. A munkaközösségnek foglalkoznia kell a műszaki és közgazdasági főiskolák könyvtárainak minden problémájával, így az állománygyarapítással, az állományelemzéssel, az állomány feltárásával és használhatóságával. Helyesnek tartanók, ha a munkaközösség az osztály megbízásából vizsgálatokat végezne a legkülönbözőbb műszaki és közgazdasági főiskolák könyvtáraiban, hogy fel lehessen mérni e könyvtárak munkájának értékét a főiskolák kutatótevékenysége, oktatási

munkája és a szocialista termeléssel való kapcsolata szempontjából.

Arra is gondot kell fordítania a munkaközösségnek, hogy osztályunk útján eljuttassa fontos kérdések megoldására vonatkozó kezdeményezéseit és javaslatait a különböző szakbizottságokhoz. A munkaközösség segítségével el kell érni, hogy a fő- és szakiskolai könyvtárak tervszerűen fejlődjenek és hogy e fejlődés során bizonyos aránytalanságok kiküszöbölődjenek. A munkaközösség eredményes tevékenysége hathatósan hozzájárul majd ahhoz, hogy a tudományos élet - különösen a főiskolai könyvtárakban - színesebbé váljék. Az osztály feladata lesz, hogy a fő- és szakiskolai könyvtárak munkája során a fejlődés újszerű jelenségeire gondosan felfigyeljen és megadja a megfelelő támogatást, irányítást és segítséget kifejlesztésükhöz.

Könyvtáraink tudományos életének további fejlesztéséhez magas színvonalu s z a k f o l y ó í r a t r a lesz szükségünk. Éppen eléggé ismeretesek azok a nehézségek, melyekkel a Zentralblatt für Bibliothekswesen /ZfB/ küzd, hogy időben jelenhessék meg és hogy cikkírókat tudjon szerezni. Ezeket a nehézségeket nem kell lebecsülni, de tulbecsülni sem szabad. A probléma magja, hogy a ZfB eddigelé nagyon szűkre szabta feladatkörét, ezért a multban nem érezte magát illetékesnek azokban a kérdésekben, amelyek a tudományos könyvtárügy politikai és ideológiai helyzetére vagy a párt és kormány politikájának e téren való érvényre juttatására vonatkoztak. Az olyan káros nézetek, hogy pl. a ZfB-nek nem feladata politikai események értékelése a tudományos könyvtárak számára, arra az eredményre vezettek, hogy a lapot gyakorlatilag nem ismerték el a tudományos könyvtárügy közlönyének.

Ám a tudományos könyvtáraknak szükségük van olyan folyóíratra, amely a könyvtártudományi tevékenységet és a könyvtárak politikai és ideológiai munkáját a maga sokoldalúságában figyelemmel kíséri, s ezáltal képes tudatformálóan, felvilágosítóan, mozgósítóan és szervezően hatni. Ezt csak akkor érhetjük el, ha nagyszámu tudományos dolgozót és könyvtárost tudunk munkatársként megnyerni, továbbá, ha a fő- és szakiskolai könyvtárak problémáira is fokozott gondot fordítunk. Minden tudományos könyvtár tevékeny közreműködése kívánatos és valamennyi tudományos, illetve könyvtári dolgozónak kollektív felelősséget kell éreznie szakfolyóiratáért.

Első intézkedésünk szerint 1959. végéig állandó szerkesztőbizottságot létesítünk, élén főhivatásu szerkesztővel. 1960-tól kezdve e bizottság felelős a lap tartalmáért és előállításáért. A folyóirat a jövőben havonta fog megjelenni bővített terjedelemben, ezáltal helyet kell biztosítani a tudományos könyvtárak gyakorlati tapasztalatainak. A folyóirat így érdekes, sokoldalú és időszerű lesz.

A tudományos élethez tartozik k i a d v á n y o k k ö z r e a d á s a is. E téren számos tudományos könyvtár végzett elismerésre méltó munkát. Fontos kiadványok, így tankönyvek, bibliográfiák, könyvtári kalauzok, a Szovjetunió és a népi demokratikus országok anyagából származó fordítások jelentek meg. Ezek az eredmények azonban nem téveszthetnek meg bennünket a tekintetben, hogy a könyvtártudományi publikációs tevékenységet a jövőben fokoznunk kell.

A követelmény most az, hogy a kiadás tervszerűbbé, szervezettebbé váljék. Tág tere nyílik itt az ujonnan alakítandó kiadványszerkesztési szakbizottság munkásságának. Nem kell hangsúlyoznom, hogy publikációk elkészítése nem könnyű

feladat. Aki a tudományos könyvtárakban kiadványok ügyével foglalkozik, valóban rászorul a felelős állami szervek teljes támogatására. Egy kiadvány kidolgozása során nemcsak ideológiai, hanem ezenkívül pénzügyi segítségre és támogatásra is szükség van. De elsősorban nyomdakész kéziratokat kell biztosítani. Minden erőnket a publikációs tevékenységre kell összpontosítanunk, nem szabad meghátrálnunk a nehézségek előtt, hanem el kell azokat háritanunk utunkból.

Még egy fontos probléma vár tisztázásra a tudományos könyvtárak publikációs munkájával kapcsolatban:

Miért ne teremthetnők meg - mint Nyugat-Németországban, csak más felfogásban - az NDK tudományos könyvtárainak é v k ö n y v é t ? A kérdés: kénytelenek-e az NDK tudományos könyvtárai a jövőben is, többé-kevésbé megtört vendégként szerepelni a Verein Deutscher Bibliothekare /Német Könyvtárosok Egyesülete/ évkönyvében? E fontos politikai kérdésben világosan állást kell foglalnunk; előttünk a feladat, hogy kidolgozzuk saját elképzelésünket az NDK tudományos könyvtárainak évkönyvéről. Nem kívánhatjuk az NDK tudományos könyvtárosaitól, hogy nyugatnémet évkönyvben - mutassa az magát bármily semlegesnek is - tegyék közzé személyi adataikat, statisztikai anyagaikat, valamint a tudományos könyvtárainkat illető rendeleteket és törvényeket. Tudott dolog, hogy ez a nyugatnémet egyesület mindmáig nem adott lehetőséget az NDK tudományos könyvtárai felelős munkatársainak, hogy problémáikat az egyesület évi könyvtáros-értekezletén vitára bocsássák. Az is ismeretes, hogy ez az egyesület - mint 1958-ban történt - megtagadta az NDK tudományos könyvtárait képviselő küldöttség elismerését. Mindez azt a kötelezettséget rója ránk, hogy az ilyen egyesülettől és annak kiadványaitól elhatároljuk magunkat.

A német könyvtártudomány e g y s é g é r ő l hosszú időn keresztül vallott helytelen nézetek oda vezettek, hogy a tudományos könyvtárak munkatársainak egy része nem ismerte fel, hogy a nyugatnémet tudományos könyvtárakban kifejtett tevékenység nem más, mint a nyugatnémet imperializmus és militarizmus agresszív politikájának támogatása. Ugyanez a hamis nézet megzavarta néhány munkatársunk felfogását az NDK-ból való disszidálás kérdésében és igen káros hatással volt sok munkatársunk ideológiai nézeteire. A német könyvtártudomány egységéről vallott hamis nézet szétzúzása nem azt jelenti azonban, mintha elzárkóznánk a nyugatnémet könyvtárakkal és a Nyugat-Németországban dolgozó kartársainkkal való együttműködés előtt. Ezután is, mint eddig, együtt akarunk dolgozni velük a német nép létfontosságú érdekeiért és együttműködni olyan szakmai kérdésekben, mint a kölcsönzési forgalom, a csere, az egységes katalógizálási szabályok stb. Sőt, inkább még ki kell szélesíteni az össz-német tevékenységet, hadd jöjjön hozzánk sok kartársunk a nyugatnémet könyvtárakból s ismerjék meg munkánkat. Ha állást foglalnak a hidegháború, a militarizmus, az atomfegyverkezés ellen, illetőleg a békés egyesülés mellett, számíthatnak a mi legmesszebbmenő támogatásunkra és segítségünkre.

Az V. Pártkongresszusnak a tudomány elé kitűzött második alapfeladata azt tartalmazza, hogy az egész oktatási és kutató munka szorosan összekapcsolandó a szocializmus g y a k o r l a t i megvalósításával, s aktívan támogatnia kell a munkásosztály, a dolgozó parasztság és az értelmiség harcát a szocialista népgazdaság további fejlesztéséért.

A tudományos könyvtáraknak tág lehetőségük van, hogy munkájukkal a szocializmus gyakorlati megvalósítását szolgálják és munkájuk sajátos tárgyánál és módszereinél fogva, valamint tudományos könyvtárak munkatársainak harcbavetésével közvetve és közvetlenül hozzájáruljanak gazdasági főfeladataink megoldásához. A hozzájárulás módjáról a könyvtárakban kell tanácskozni. Jó alkalmat nyújtanak erre akár a szakszervezeti értekezletek, akár a tudományos könyvtárak termelési tanácskozásai; ezekről rövid időn belül tapasztalatokat kell gyűjtenünk.

Mindenképpen meg lehet pl. tárgyalni nagyobb állami vállalatok műszaki értelmiségével és munkásaival, miként segíthetik a tudományos könyvtárak a vállalat tervfeladatainak teljesítését. A közös munka új módszerei fognak így kialakulni.

A 2. főfeladattal kapcsolatban jelentkezik az a követelmény is, hogy gyakorlati példákból kiindulva vitassuk meg az elmélet és gyakorlat egységének kérdését, mint a könyvtári tudományos munka alapelvét. Ilyen viták szintén eredményesen gazdagítják majd a szocializmus tudományos könyvtárakban való gyakorlati megvalósításának módjait. Meg kell követelnünk azt is, hogy a kutatómunka és az egyes megjelölt kutatási feladatok összevágjanak a szocializmus további építése szempontjából előtérbe nyomult politikai, gazdasági és kulturális problémákkal. Meg kell vitatni ezzel kapcsolatban, miként fokozhatjuk tudományos munkánk közvetlen hatását a gazdasági főfeladat megoldására, meg kell tárgyalni a tudományos könyvtárak "termelékenységének", valamint a tudományos könyvtárak dolgozói és az üzemek gyakorlati emberei között szükséges elvtársi együttműködés kérdéseit is.

Az V. Pártkongresszus által kitűzött 2. főfeladat megvalósításához tettek már helyes javaslatokat a tudományos könyvtárak, különösen a vegyipari program teljesítésével kapcsolatban. Most arról van szó, hogy kiépítsük a kapcsolatokat a szocialista gyakorlattal, folyamatossá tegyük e munkát, megtaláljuk különböző alkalmas formáit és ezáltal fokozottabban hozzájáruljunk ahhoz, hogy a tudományos könyvtárak tevőlegesen támogassák a munkásosztály, a dolgozó parasztság és az értelmiség harcát a szocialista népgazdaság további fejlődése érdekében.

Az V. Pártkongresszus által kitűzött 3. főfeladat a tudomány számára, hogy a reakciós elméletekkel és kispolgári, tudománytalan nézetekkel folytatott harcban vivja ki a tudományos szocializmus eszméinek fölényét. Ezt az alapvető feladatot csak úgy oldhatjuk meg, ha a tudományos könyvtárügy bármely szakterületén végzett munkánkat a marxizmus-leninizmus világnézete hatja át. A legfontosabb láncszem a marxizmus-leninizmus, különösen pedig a dialektikus materializmus tanulmányozása.

Midőn a tudományos könyvtárak munkatársainak ideológiai oktatását megszervezzük, ügyelnünk kell arra, hogy megkülönböztessük a hallgatókat tudás, származás, életkor stb. szerint. A dialektikus materializmus tanulmányozásának jelentőségét a tudományos könyvtárak elméleti és gyakorlati munkája szempontjából még nem mindenütt ismerik el és nem kiszöbölődött még ki teljesen tudományos könyvtárainkban a dialektikus materializmus tanulmányozásával szemben felbukkanó, vulgarizálásra és tulságos leegyszerűsítésre irányuló törekvés.

Egy dolog bizonyos: a dialektikus materializmus tanulmányozása önkéntes és

csak körültekintő meggyőző munkával szabad megnyerni munkatársainkat a módszeres tanulás eszméjének.

Jó lenne, ha munkacsoport alakulna a dialektikus materializmus és a könyvtártudomány kapcsolatának széleskörű tudatosítására. Számunkra igen jelentősek az olyan kérdések, mint a könyvtártudomány szerepe és jelentősége a szocialista társadalomban, vagy a könyvtár és a társadalom viszonya, vagy akár a filozófia és az egyes szaktudományok viszonya; e kérdéseket a munkacsoport vitára bocsájt-hatná. A mi köreinkben is le kell küzdeni az "öncélu" műszaki, természettudományos, stb. nézeteket. Különösen a műszaki fő- és szakiskolák könyvtárai vannak kitéve ilyen veszélynek; fel kell venni a harcot az ilyen nézetek ellen.

Azt nem is kell különösen hangsúlyoznom, hogy a háboru, vagy béke kérdésében nem létezik békés együttélés ideológiai sikon. Épp így nem lanyhulhat el a vita a polgári ideológiával szemben; ez ellen továbbra is küzdenünk kell. Különösen a tudományos könyvtárakban kell türelmet tanusítani ezen eszmei harc során a polgári értelmiség képviselőivel szemben. A túlhaladott polgári ideológia elleni küzdelem fokozásának alapvető módszere az értelmiségi dolgozók szocialista tudatának megszilárdítása, a tudományos élet felvirágoztatása, a párt és kormány politikájának alapkérdéseiről tartott politikai és ideológiai vitáknak és eszmecseréknek továbbfejlesztése.

Nagyon fontos az is, hogy a könyvtárak vezetősége, valamint a társadalmi szervek vezetősége gondosan elemezze közösen a tudományos könyvtárak dolgozói körében uralkodó politikai és ideológiai helyzetet és a szocialista tudat fejlődését.

A legközelebbi jövőben tiszta képet kell alkotnunk arról, hogy a tudományos könyvtárakban milyen a tudományos munkatársak és könyvtárosok viszonya a szocialista államhoz és a munkásosztály pártjához. Még gondosabban kell figyelni olyan kérdésekre, mint a párt, az osztály, az állam, a tömegek fogalma, ezeknek egymáshoz való viszonya, kölcsönhatása és helye a szocialista társadalomban. Különösen nem lehet kétely olyan vonatkozásban, hogy az állam a munkásosztály és parasztság eszköze, hogy ezeket az osztályokat Németország Szocialista Egységpártja vezeti, s hogy ezek az osztályok az államapparátust a munkás-paraszt hatalom megszilárdítása és a szocialista társadalom felépítése érdekében használják fel.

Hogyan o l d h a t ó k meg az elénk állított feladatok?

Nem adhatunk most egyedi megoldási módokat egyik vagy másik tudományos könyvtárnak, miként oldja meg saját feladatait, amelyek Németország Szocialista Egységpártja V. Kongresszusának határozatából reá hárulnak.

Ujból hangsúlyoznunk kell:

Az V. Pártkongresszus által elénk állított nagy feladatok, különösen a gazdasági főfeladat megoldása megköveteli az emberek szocialista nevelését és alkotó tevékenységét. Tudományos könyvtárainkban tehát, különösen pedig könyvtárosképző intézményeinkben az emberek szocialista nevelésére kell összpontosítanunk tevékenységünket.

Ha viszont a fejlődés jelenlegi szakaszában az emberek átnevelése a sulypon-ti kérdés, akkor meg kell változtatnunk munkamódszereinket, kezdve a Staatsekre-

tariat-tól osztályunkon át a tudományos könyvtárügy minden részéig.

Ahhoz, hogy az új munkastilust eredményesen megvalósítsuk és hogy következetesen leszámoljunk az elavult és ártalmas bürokratikus adminisztratív vezetési módszerekkel mind az államapparátushan, mind a tudományos könyvtárakban, minden erőnket a szocialista tudat kifejlesztésére kell összpontosítanunk.

Nagy feladat ez; valóban igénybe veszi minden erőnket. Am ha közösen harcolunk, félretéve minden személyes, részben önző törekvést, hamar megvalósulhat a szocializmus győzelme.

Sok bizonyíték szól amellett, hogy a tudományos könyvtárak munkatársai tudatosabban érzik már felelősségüket a társadalommal szemben. A tudományos könyvtárak munkatársai tudatának ez a fejlődési folyamat még nem elég gyors ugyan, annyit azonban máris megállapíthatunk, hogy az olyan alapvető és létfontosságú kérdésekben, mint a német békeszerződés, Németország újraegyesítése, a szocializmus és ehhez hasonlók, már tiszta kép alakult ki bennük. A még mutatkozó lemaradást gyorsabban behozhatjuk, ha a tudományos könyvtárak munkatársai derűlátó lelkesedéssel, tevékenyen hozzálátnak az V. Pártkongresszus által kijelölt feladatok megoldásához. Vajon nincsenek-e erre nagyszerű lehetőségeink? Milyen pompások azok a távlati lehetőségek, amelyeket a szocialista társadalomban megvalósítható élet képében a Szovjetunió Kommunista Pártjának XXI. Kongresszusa mutatott az emberiségnek. Nem igazolódik-e be ismét a mondás: "A Szovjetuniótól tanulni annyit tesz, mint megtanulni győzni!" Nem erősít-e meg bennünket a XXI. Pártkongresszus ismét abban a meggyőződésünkben, hogy a szocializmus győzelme törvényszerű?

A világ népei egyre világosabban felismerik, hogy a Szovjetunió grandiózus terve a kommunizmus felépítésére be fogja váltani az emberiség egész jövőjét, amelyből a háboru sötét árnyéka, az embernek ember által való kizsákmányolása, az elnyomás és a kapitalista társadalom valamennyi gaszága örökre száműzve lesz?